

Dedaxonova Moxira Oltmishboyevna
Namangan davlat universiteti doktoranti
Tel: 93 678 50 02 Mohira1308@gmail.com

O'QUVCHILARDA INTERNET SAVODXONLIGI MADANIYATINI TARBIYALASH VA RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGIK SHART- SHAROITLARNI YARATISH

Anotatsiya: Ushbu maqola o'quvchilarda internet savodxonligi madaniyatini tarbiyalash va rivojlantirishga oid muhim pedagogik shart-sharoitlarni chuqur o'rganish, shuningdek, zamonaviy raqamli dunyoda samarali va mas'uliyatli internetdan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish uchun zarur bo'lgan pedagogik yondashuvlar va uslublarni aniqlashga qaratilgan. O'quvchilarda nafaqat internet texnologiyalaridan foydalanish qobiliyatini, balki internetdagi ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qilish va axborot resurslarini to'g'ri va maqsadga muvofiq ishlatish madaniyatini rivojlantirishdir.

Kalit so'zlar: Internet, axborot, veb-sayt, media, maxfiylik, kiberbullying, multimedia, maxfiylik, dastur...

Дедаксонова Мохира Олтамишбоевна
Докторант Наманганского государственного университета
Тел: 93 678 50 02 Mahira1308@gmail.com

СОЗДАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ ДЛЯ ВОСПИТАНИЯ И РАЗВИТИЯ КУЛЬТУРЫ ИНТЕРНЕТ-ГРАМОТНОСТИ У УЧАЩИХСЯ

Аннотация: Целью данной статьи является углубленное исследование важных педагогических условий воспитания и развития культуры интернет-грамотности у обучающихся, а также выявление педагогических подходов и методов, необходимых для формирования навыков эффективного и ответственного использования Интернета в современном цифровом мире. Цель — сформировать у студентов не только умение пользоваться интернет-технологиями, но и культуру критического анализа информации в сети Интернет, правильного и целенаправленного использования информационных ресурсов.

Ключевые слова: Интернет, информация, веб-сайт, СМИ, конфиденциальность, кибербуллинг, мультимедиа, конфиденциальность, программное обеспечение...

Dedaxonova Mokhira Oltmishboyevna
PhD student at Namangan State University
Tel: 93 678 50 02 Mohira1308@gmail.com

CREATING PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FOSTERING AND DEVELOPING INTERNET LITERACY CULTURE AMONG STUDENTS

Abstract: This article is aimed at in-depth study of important pedagogical conditions for the education and development of Internet literacy culture in students, as well as identifying pedagogical approaches and methods necessary for the formation of effective and responsible Internet use skills in the modern digital

world. The aim is to develop in students not only the ability to use Internet technologies, but also the culture of critical analysis of information on the Internet and the correct and purposeful use of information resources.

Keywords: Internet, information, website, media, privacy, cyberbullying, multimedia, privacy, program...

Kirish

Bugungi raqamli asrda internetdan foydalanish yoshlar orasida muloqot va hamkorlik qilish uchun ajralmas vositaga aylandi. Internet, o'zining keng qamrovli va cheksiz ma'lumotlar manbalari bilan, o'quvchilarga yangi bilimlar olish, ijodiy fikrlash va global miqyosda aloqalar o'rnatish imkoniyatini yaratadi. Biroq, internetning keng manbalariga kirishning o'zi etarli emas, chunki o'quvchilar mas'uliyatli, ongli va samarali internetdan foydalanish madaniyatini rivojlantirishlari kerak. Internetdan foydalanish faqatgina texnik ko'nikmalarni talab qilmaydi, balki bu jarayon, ayni paytda, axborot xavfsizligi, onlayn etikasi va sog'lom raqamli odob-axloqni o'rgatishni ham talab qiladi. Shunday qilib, o'quvchilar internetdan nafaqat o'qish va o'rganish uchun, balki uning salbiy ta'sirlaridan himoyalaniish, foydali resurslarni topish va ularni samarali ishlatish, shuningdek, ijtimoiy aloqalar orqali o'zlarini ifodalashda ehtiyotkorlik bilan yondashish zarur. Bu esa o'quvchilarda nafaqat ma'lumotlarni olish, balki axborotni tanqidiy tahlil qilish, muammolarni hal qilish va raqamli dunyoda mas'uliyatli tarzda harakat qilishni o'rgatadi. Shu sababli, internet savodxonligi va uning madaniyatini shakllantirishda o'qituvchilarning o'rni juda muhimdir. Ular, o'z navbatida, yoshlarni internetdan foydalangan holda o'z fikrlarini ifoda etish, hamkorlik qilish va yangi imkoniyatlardan foydalanishda to'g'ri yo'l-yo'riq ko'rsatishlari kerak. Raqamli asrda mas'uliyatli internetdan foydalanish o'quvchilarning nafaqat akademik, balki shaxsiy rivojlanishlariga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

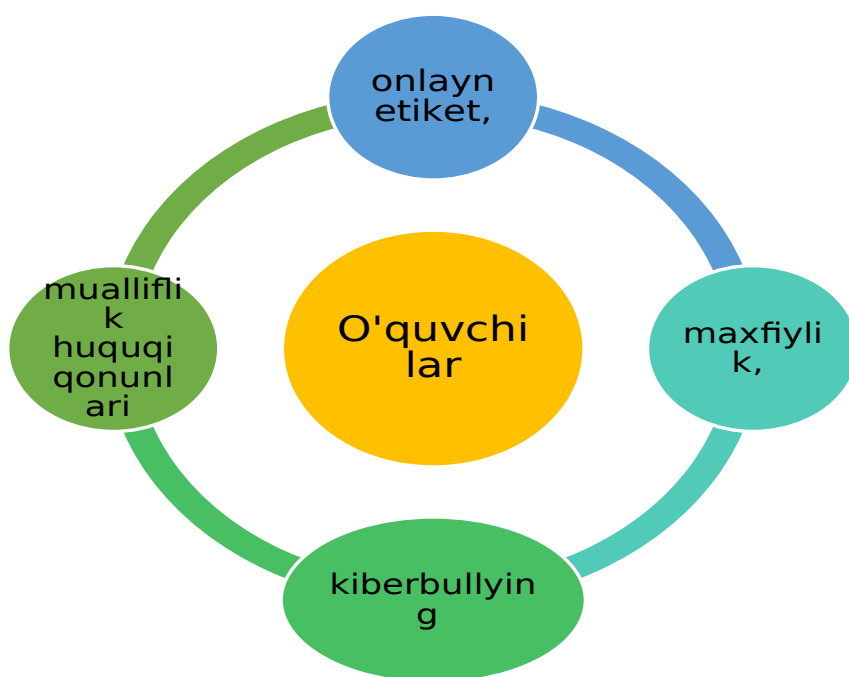
Asosiy qism

Internet savodxonligi asosiy raqamli ko'nikmalardan tashqariga chiqadi. U tanqidiy fikrlash, axborot savodxonligi, raqamli fuqarolik va onlayn xavfsizlikni o'z ichiga oladi. Onlayn ma'lumotlarning tez tarqalishi bilan o'quvchilar raqamli

resurslarni boshqarish, baholash va ulardan samarali foydalanishni o'rganishlari kerak. Internet savodxonligini oshirish uchun o'qituvchilar uni fanlar bo'yicha o'quv dasturiga kiritishlari kerak. Bu raqamli tadqiqotlar, onlayn hamkorlik va texnologiyadan mas'uliyatli foydalanishni o'z ichiga olgan darslarni loyihalashni o'z ichiga oladi. Internet savodxonligi ko'nikmalarini turli fan sohalariga kiritish orqali o'quvchilar ushbu ko'nikmalarni real dunyo kontekstlarida qo'llashni o'rganadilar. Axborotning xilma-xil turlari – an'anaviy, (matn, jadvallar, bezak va boshqalar) orginal (nutq, musiqa, videofilmlardan parchalar, animatsiya va boshqalar) turlarini bir dasturiy mahsulotda integratsiyalaydi.[3, 172]

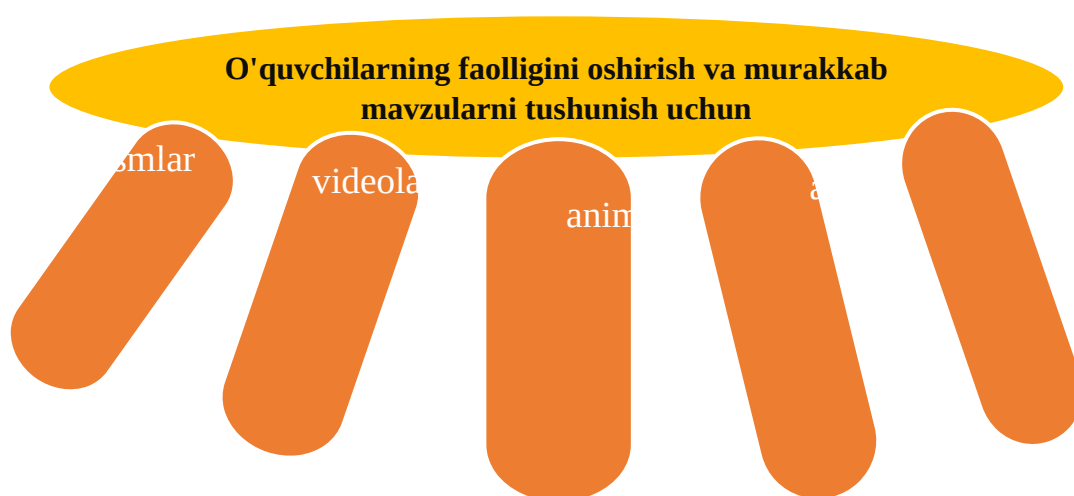
Ishonchli internet resurslariga kirish internet savodxonligini rivojlantirish uchun zarur. Maktablar o'quvchilarga tanlangan ma'lumotlar bazalari, akademik jurnallar va nufuzli veb-saytlarga kirishni ta'minlashi kerak. O'qituvchilar o'quvchilarga ishonchli manbalarni ishonchsiz manbalardan ajratishga, ma'lumotni tanqidiy baholashga o'rgatishlari mumkin.

Raqamli fuqarolik ta'limi mas'uliyatli onlayn xulq-atvorni rivojlantirish uchun juda muhimdir. O'quvchilar quyidagi (1-rasm) tushunchalarni tushunishlari kerak.

1-rasm

Internet harqanday boshqa jamoalar to'planadigan joy, maydondek jamoat joyidir: siz joylashtirgan ma'lumotlar sizning hohishingizdan qat'inazar, ularni yuzlab odamlar kuzatishi mumkin.[2] O'quvchilar onlayn munosabatlarida axloqiy qadriyatlar va mas'uliyatli xatti-harakatlarni singdirish orqali raqamli hamjamiyatlarga ijobiy hissa qo'shadilar. Ommaviy axborot vositalari bilan to'yingan bugungi dunyoda o'quvchilar raqamli medianing murakkabliklarida harakat qilish uchun media savodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishlari kerak. Pedagoglar o'quvchilarga ommaviy axborot vositalari xabarlarini tahlil qilish va tanqid qilishni, tarafkashlikni tan olishni va ommaviy axborot vositalarining jamiyatga ta'sirini tushunishni o'rgatishlari kerak. Media savodxonligini oshirish orqali o'quvchilar raqamli kontentning aqlli iste'molchilari va yaratuvchilariga aylanishadi. Hamkorlikdagi onlayn loyihalar o'quvchilarga internet savodxonligi ko'nikmalarini amaliy sharoitda qo'llash uchun qimmatli imkoniyatlarni taqdim etadi. Wiki, bloglar yoki multimedia taqdimotlari kabi loyihalar ustida birgalikda ishlash orqali o'quvchilar samarali muloqot qilishni, fikr almashishni o'rganish uchun raqamli vositalardan foydalanishni o'rganadilar. Hamda o'quvchilarning faolligini oshirish va murakkab mavzularni tushunish uchun rasmlar, videolar, animatsiyalar va audio kliplarni qo'shish orqali o'quvchilar ko'radilar, eshitadilar va anglab yetadilar.[1, 385]

2-rasm. O'quvchilarga mavzuni tushuntirishda kerakli vositalar.

O'quvchilarni raqamli tarkibni yaratishga rag'batlantirish texnik ko'nikmalarni rivojlantirish bilan birga ijodkorlik va innovatsiyalarni rivojlantiradi. Videolar ishlab chiqarish, veb-saytlarni loyihalash yoki dasturlarni kodlash, o'quvchilarga raqamli media orqali o'zlarini ifoda etish imkoniyatini berish ularning texnologiyadan foydalanish bo'yicha ishonchini va malakasini oshiradi. Va nihoyat, o'qituvchilar doimiy yordam va yo'l-yo'riq bilan ta'minlashlari kerak, chunki o'quvchilar internetning murakkabliklarida harakat qilishadi. Bu o'quvchilarga onlayn maxfiylikni qanday himoya qilishni, raqamli chalg'itadigan narsalarni boshqarishni va onlayn qiyinchiliklarga duch kelganda yordam so'rashni o'rgatishni o'z ichiga oladi. Qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga mas'uliyatli va aqlli internet foydalanuvchi bo'lishlari imkoniyatini beradi.[4]

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilar o'rtasida internet savodxonligi madaniyatini tarbiyalash zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylanmoqda. Bunday madaniyatni shakllantirish o'quv dasturiga internet savodxonligini chuqur integratsiyalashni, ishonchli va tekshirilgan manbalardan foydalanishni targ'ib etishni, shuningdek, raqamli fuqarolik, axborot xavfsizligi va media savodxonlik bo'yicha chuqur bilimlar berishni talab qiladi. Bu jarayon nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'z ichiga olgan, o'quvchilarni onlayn hamkorlikdagi loyihalarga faol jalb qiluvchi, ularni raqamli ijodkorlikka undovchi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi va o'zini ifoda etishga yo'naltirilgan ko'p qirrali yondashuvni o'zida mujassam etishi lozim. Shuningdek, o'quvchilarni raqamli muhitda mustaqil va mas'uliyatli ishtirok etishga tayyorlashda doimiy pedagogik qo'llab-quvvatlash, maslahat va yo'l-yo'riq ko'rsatmalar zarurdir. O'qituvchilar o'quvchilarning texnologiyalardan oqilona foydalanish, axborotni tahlil qilish, raqamli etikani tushunish va raqamli xavfsizlikka rioya qilish kabi muhim ko'nikmalarini shakllantirish orqali ularni tobora murakkablashib borayotgan raqamli dunyoda muvaffaqiyatli hayot kechirishga tayyorlaydi.

Foydalangan adabiyotlar

1. Dedaxonova M. Maktab ta'limi samaradorligini oshirishda internetdan foydalanishning o'rni / Xalqaro ilmiy-amaliy konfrensiya materyallari 15-16.03.2024 / Raqam. ta'lim. muhit. fanlar. integr. qo'llash. ta'lim. sam. ta'siri: xalq. taj. va rivoj. istiq. –SVPYMO'MM, 2024. –B. 383-386.
2. Djalolov M. Internetda xafsiz ishlashni qanday ta'minlash mumkin? <https://yuz.uz> 26.10.2022
3. Erkinova O. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini media savodxonligini oshirish. Jouenal of new century innovations // <http://www.nevjjournal.org/> Volume-38_Issue-2_october_2023. -B 171-177
4. Johnson, L., & Williams, M. (2021). Digital Literacy in the Classroom: How Students Interact with Technology. *Educational Psychology Review*, 39(2), 85-94.